

„Concertul pentru pian și orchestră” de Cornel Țăranu la Radioteleviziune

Dirijorul Emanuel Elenescu a deschis concertul orchestrei simfonice a Radioteleviziunii cu *Sinfonia a II-a* de Beethoven pe care a redat-o cu un iudiscutabil finisaj al execuției, cu păstrarea timpilor ceruți și în genere cu o anumită pondere judicios gândită, ca unul care cunoștea bine lucrarea — condusă de altfel din memorie. Orchestra a răspuns nu numai cu corectitudine dar și cu o participare activă la interpretare. Este o simfonie frumoasă și rar cântată.

Lucrarea compozitorului Cornel Țăranu a avut ca solistă pe pianista Liana Șerbescu. Este un concert scris în formă tripartită. Aceasta numai sub raportul compartimentării, să-i spunem, clasice. Aici vom deschide o paranteză pentru a sublinia o dată mai mult buna idee a direcției muzicale de a da cuvântul, în programul de sală, compozitorului. Cornel Țăranu relatează, astfel, că Xenakis auzind concertul a subliniat... clasicismul acestuia. După Xenakis clasicii sînt — în linii mari — Varèse și Messiaen... Este, bineînțeles, o chestiune de optică personală. Pentru Xenakis, care introduce probabilitatea matematică și calculul combinatoriu ca necesități muzicale în compoziție, concertul lui Cornel Țăranu poate părea chiar ultraclasic. Dar să-l lăsăm pe Xenakis și să relatăm ce am auzit noi.

Folosind o scriere serial-modală și dînd proeminență elementelor de colorit orchestral, cu deosebire percuției și suflătorilor, compozitorul a creat o lucrare foarte liberă, aerată, în care pianul este foarte întrebuițat. La fiecare moment ascultătorul are surpriza unor noi și noi efecte sonore interesante, a unor pete, adesea atrăgătoare, de culoare, care reușesc să țină trează atenția ascultătorilor. La realizarea lor pianista Liana Șerbescu a avut o contribuție importantă, cîntînd cu nerv și aplomb, aproape tot timpul, alături de orchestră (*obligato*). Cu deosebire în final, jocul pianului a fost foarte activ, sincopat, bine marcat și reliefat.

Orchestra a cîntat cu multă atenție, realizînd momentele aleatorice, greu controlabile, cel mult de către dirijor (și încă !), privință în care Emanoil Elenescu a depus o stăruitoare muncă de coordonare a unor sonorități ce răsăreau, la tot pasul, dintre cele mai variate. Lucrarea are și indiscutabile asperități, cit despre afirmarea compozitorului că ultima mișcare este construită, mai mult sau mai puțin, pe o reminiscență dintr-un cîntec de Ion Vasilescu (?), mărturisim cu toată sinceritatea, că ne-a fost greu să recunoaștem acest lucru — ceea ce credem că ar fi de natură să-l bucure pe compozitor. În tot cazul, ținem să subliniem capacitatea creatoare a lui Cornel Țăranu, cercetător neobosit ce se străduiește să împlinească lucrări

care să-i exprime cît mai bine concepția, în permanentă mișcare evolutivă, despre arta sunetelor.

Concertul a fost încheiat cu uvertura-fantezie, *Romeo și Julietta* de Ciaikovski, căreia dirijorul Elenescu i-a evidențiat în chip convingător toate momentele de intens dramatism.

Ilinca Dumitrescu la Filarmonică Dirijor Nicolae Boboc

Prezența pianistei Ilinca Dumitrescu la Filarmonică „George Enescu” — interpretă a *Concertului al 4-lea în Sol major* de Beethoven — ne-a arătat noi și noi disponibilități ale tinerei artiste care cu neabătută perseverență își făurește un repertoriu important de concert. Notăm, mai întii, că Ilinca Dumitrescu a studiat valoroasa lucrare cu reputatul pedagog Neuhaus la Moscova, care a asistat-o și îndrumat-o pas cu pas în realizarea interpretării. Această „asistență”, oferită cu bunăvoință, este legitimată de prețuirea de care Ilinca Dumitrescu se bucură în ochii profesorului său.

Pianista a „rodât” *Concertul* în prezentări anterioare, la Timișoara și Craiova. (A fost, de asemenea, pentru acest Concert și la Satu Mare unde însă, din cauza unei întreruperi a luminii electrice, a oferit, în schimb, un întreg recital, cîntat în... întuneric. Succesul a fost excepțional).

Dar să venim la Ateneul Român.

Concertul al 4-lea este o lucrare de mare concentrare lirico-dramatică, necesitînd o profundă interiorizare. Cît privește pe Ilinca Dumitrescu, ea dispune de trei însușiri cardinale, menite să o promoveze, pe mai departe, în sările cele mai exigente de concert : o inteligență muzicală deosebită, o mare sensibilitate și o pianistică șlefuită cu multă grijă. Datorită acestora își va permite să atace cele mai pretențioase piese de concert.

A prezentat scurta frază inițială a *Concertului*, dozînd, ca un artist experimentat, fiecare notă, cu o adîncime a gândirii care ne-a pregătit atenția pentru desfășurarea ulterioară. În restul dialogului angajat cu orchestra, a avut o prezență strălucită, o participare esențială, dovedind cunoașterea perfectă a întregii părți simfonice — care de altfel a fost pregătită simultan cu cea solistică. Insistăm asupra chipului cu totul alert și detaliat în care a cîntat. Stăpîină, de departe, a tuturor elementelor, a dificultăților de ordin tehnic, la care nu puteam să rămînem insensibili, a făcut o adevărată demonstrație de execuție fină și totodată viguroasă și a cîntat cu nuanțe dinamice, dozate cu o mare judiciozitate. Notăm de asemenea chipul distinct, elegant, în care frazează : nimic escamotat, nimic șters. Și apoi relevăm trilul său incomparabil pe care îl scade, la anumite momente, cu o mare măiestrie, pentru a nu mai vorbi de cadență, redată, cu o deplină cursivitate, cu toate atributele virtuozității.

Unde adîncimea de gîndire a pianistei ne-a apărut în toată plenitudinea, a fost în dialogul dramatic pe care l-a angajat cu orchestra în partea mediană a *Concertului* (*Andante con moto*). Totul a fost redat cu sentimentul patetic al luptei celor două „principii”, a celor două elemente opuse, interpreta trecînd cu mult tact de la nota reticentă, rezervată, în care a răspuns bașilor sacadați și dominatori, la afirmarea gingașă și blindă, ca un suspîn, a pianului care pînă la urmă s-a impus, avînd ultimul cuvînt... Ilinca Dumitrescu are meritul de a fi cîntat cu multă poezie, în stilul beethovenian și de a fi creat atmosferă. Perorația finală a fost o adevărată sărbătoare muzicală. Solista a răspîndit o profuzie de jerbe și ornamente sonore, realizate cu o bravură demnă de toată admirația. Dirijorul Nicolae Boboc a acompaniat-o cu discreție, dîndu-ne puțința de a aprecia la justă valoare toate calitățile pianistei. În cadrul aceluiași concert, bas-baritonul Gheorghe Crăsnaru a interpretat șapte cîntece „Din ulița noastră” de Paul Constantinescu, pe versuri de Cicerone Theodorescu — suită dramatică inspirată de eroicele lupte din februarie, 1933, ale ceferiștilor de la atelierele „Grivița”. Vocea atît de generos timbrată, a lui Gheorghe Crăsnaru, s-a integrat perfect accentelor tragice ale muzicii, îndeosebi în *Inchinare*, cu expansiuni viguroase într-un *crescendo* foarte expresiv și în *După mort*, unde a redat sugestiv alaiul funebru. Dar și în *Colonelul* și *Pîtpalacul* expresia cîntărețului am aflat-o foarte adecvată momentelor groțesti respective. Totuși impresia generală este că muzica nu scapă de o anumită uniformitate iar anumite aluzii mussorgskiene se fac deseori simțite.

Iubitor de muzică să-i spunem... clasică, Nicolae Boboc a încheiat scara cu *Sinfonia a II-a în Re major* de Sibelius — o muzică de mare limpezime, cu acea nostalgică factură proprie compozitorului și care a fost prezentată cu sensibilă înțelegere. Bardul finlandez este foarte cîntat (și apreciat) îndeosebi în patria sa și în țările nordice. Noi așteptăm însă de la dirijorul Boboc și alte lucrări de o cît mai valoroasă concepție, din bogata literatură simfonică clasică și contemporană.

„Improvizații dramatice” de Irina Odăgescu

Mircea Basarab a dirijat în primă audiție, la Filarmonica, *Improvizații dramatice* de Irina Odăgescu. Este relevabil în primul rînd faptul, îmbucurător, că s-a ajuns ca lucrările simfonice să fie cît mai curînd prezentate publicului după ce au fost create. Căci, nu ascundem, pînă nu de mult, ascultam lucrări în primă audiție, abia după trecerea citorva ani de... plămadă, de dospire, uneori chiar un deceniu scurs de la realizarea lor. *Improvizații dramatice* a fost compusă în

1971. Așadar și alți compozitori pot spera că nu vor mai avea, pe viitor, de așteptat prea mult, pînă să cunoască *de auditu* ce-au scris. Lucrarea ne-a apărut ca avînd un caracter realmente improvizatoric. Compozitoarea, cum însăși recunoaște, „a lăsat muzica să curgă, fără nici o preocupare specială pentru formă și stil...” Este o sinceritate pe care o apreciem și care face ca orice critică, să cadă, din capul locului. Totuși, Irina Odăgescu a realizat și o formă, de lied tripartit dezvoltat, în a cărui parte centrală aflăm o cantilenă lirică, o melopee. Flautul mic are de altfel rolul principal în desfășurarea acelei melodii solitare, evocatoare, cu care debutează lucrarea după un ritm sacadat, enigmatic, la toba mică, melodie care va fi însoțită apoi, contrapunctic, de violoncel, înainte ca *tutti* să intervină cu forță. În acest crescendo al sonorităților, alăturările dau curs pe alocuri unor adevărate strigăte deangoasă, dar fondul uman optimist, care stă la temelie acestei creații, se afirmă. Un solo de fagot și apoi alți suflători deapănă cantilena lirică menționată. Și din nou pendulări între momente de liniște și de tărie sonore, în fortissimo, zgomotoase. Credem că Irina Odăgescu are dreptul, față de potențele sale creatoare, să-și simplifice neapărat scriitura muzicală. Oricît de improvizatorică s-ar pretinde lucrarea, ceea ce e modestie, desigur i-am solicita compozitoarei o mai bună organizare a materialului muzical. S-ar cere — în propriul său interes (și al audiției, al ascultătorilor) o mai mare economie în folosirea mijloacelor de expresie aduse în joc.

Dirijorul și orchestra au servit însă cu serioasă aplicativitate lucrarea, autoarea.

Solistul serii a fost violonistul bulgar Gheorghii Badev, titular al mai multor premii internaționale, la Moscova, Bruxelles, Montreal. În *Concertul pentru vioară în mi minor* de Bach a cîntat curat, îngrijit, frazînd curgător și cu toată sobrietatea cerută. Austeritatea acestui cînt a fost foarte indicată pentru Bach — ceea ce nu înțeleg totdeauna o seamă de interpreți și mulți ascultători. Violonistul a dovedit în scurta cadență din primul *Allegro*, suficient brio și un vibrato pătruns de căldură, după cum în *Allegro final* a păstrat o ritmică bine susținută. Acompaniamentul orchestral: ponderat, cu menajarea constantă a solistului. În încheiere, Mircea Basarab a prezentat *Tablouri dintr-o expoziție* de Mussorgski-Ravel, lucrare pe care, mărturisim, că am putea-o asculta, concesiv față de execuție, oricît de des.

J. — V. PANDELESCU

Mack McCray și Ștefan Ruha

Inițiativa Radioteleviziunii de a organiza un ciclu de „concerte de concerte” cu participarea unor laureați ai diferitelor ediții ale concursului internațional „George Enescu” a stîrnit un deosebit interes de public încă de la prima manifestare, care a coincis cu primul concert simfonic al anului 1973 în stagiunea bucureșteană. Ideea este atractivă, înainte de toate, pentru că permite o confruntare a solistului cu el însuși, dîndu-ne posibilitatea să constatăm evoluția personalității sale artistice, din mo-